

"Fremtiden starter i børnehaven"

Hvorfor går børn i daginstitution? Mange vil nok svare, at det er for, at forældrene kan passe deres arbejde, og for at børnene kan lege med jævnaldrende og blive klar til skolen imens.

Men kan der være andre grunde? Kan det være for at blive dannede som borgere i det nationalkulturelle fællesskab Danmark? Eller måske ligefrem for at værne nationen mod fremtidige trusler? Økonomiske trusler, trusler fra andre lande eller andre måder at leve på?

Det har jeg undersøgt.

Jeg har analyseret tidsskriftsartikler og lovstof fra perioden 1945-2015. Og jeg har interviewet en række daginstitutionspædagoger om deres arbejde. På den måde har jeg fundet ud af, at der over de 70 år, som jeg har studeret, og som dækker udviklingen af den daginstitution, vi kender i dag, har været en løbende argumentation for at behandle barnet ikke bare som barn i nuet, men som voksen borger i fremtiden.

Forskning i daginstitutionens historie har indtil nu fortalt os om skiftende børnesyn og skiftende politiske begrundelser for daginstitutionens virke. Min forskning viser, at de måder, vi har talt om daginstitutionen på over hele perioden sætter daginstitutionen frem som en samfundsmæssig investering. Ikke blot en investering, der skal sikre, at forældres økonomiske potentiale og arbejdskraft frigives i nutiden, men også at børn får den rette nationalkulturelle dannelse til at blive danske borgere i fremtiden.

Denne form for velfærdsstatslig investering kan blandt andet ses af udsagn om, at vi skal "udnytte de menneskelige ressourcer", hvis vi skal "stå os i konkurrencen", eller at "børnene er vores eneste råprodukt", og at de således er "Danmarks vej til vækst". I det materiale, jeg har analyseret tales der altså om daginstitutionen som et sted, hvor velfærdsstatslige investeringer kan give økonomisk afkast blandt andet gennem øget international konkurrencedygtighed og nationaløkonomisk vækst.

Men det, der for mig har været særligt interessant, er, at der i måderne vi taler om daginstitution på, også findes andre idéer om barnets potentiale til i fremtiden at værne om nationalstaten. Idéer om, at barnet kan beskytte nationalstaten mod samfundsmæssige trusler – bedst kendt er måske det såkaldte PISA-chok fra starten af dette årtusinde – men daginstitutionen beskrives også som en investering, der skal værne om den nationale identitet gennem den rette nationalkulturelle dannelse. Min forskning viser, at såvel oplevelsen af trusler fra autoritære regimer som oplevelsen af

trusler fra indvandring af såkaldte "fremmede kulturer", opfattes som noget, daginstitutionen kan værne fremtidens Danmark imod.

Daginstitutionen beskrives altså som garant for sammenhængskraft, da den kan "skabe danskhed" i børnenes liv. Det drejer sig om at forme et individ, der gennem de rette karakteregenskaber og den rette nationale og politiske dannelse bliver en gevinst for fremtidens samfund.

På den måde findes der hele tiden en fortælling om nutiden som et særligt punkt, hvor vi kan gribe ind overfor fremtidens potentielle trusler. Med et rammende citat fra en af de tidsskriftsartikler, jeg har analyseret, kan man sige: "Daginstitutioner er for fremtiden, hvad skolerne var for fortiden – nøglen til det gode liv."

Det danske, det ikke-danske og det udanske barn

Når daginstitutionen beskrives som stedet, der kan give børn nøglen til det gode liv ved at opretholde de rette forståelser af det nationalkulturelle fællesskab, bliver danskhed noget, der kan skabes i et barns liv, blandt andet ved hjælp af det, der opfattes som en særligt dansk, demokratisk opdragelse. Danskhed fremsættes på den måde som en statisk enhed, og den danske befolkning som et fast, sammentømret fællesskab af borgere, der ligner hinanden. Det betyder samtidig, at det, der ikke opleves som dansk, stikker tydeligere ud. Børn, der på grund af deres eget eller forældrenes sprog, kultur, oprindelse, statsborgerskab, udseende eller andet, ikke ligner det, der opleves som det fælles danske.

Det nationalkulturelle, danske fællesskab fremstår i det materiale, jeg har analyseret, som en fast, statisk, naturlig enhed, og derfor bliver det såkaldte tokulturelle, flerkulturelle, tosprogede eller lignende barn løbende problematiseret i kraft af sin potentielle udfordring af nationens naturlighed.

Det bliver særligt tydeligt, når daginstitutioner har projekter om forskellige flag, Afrikauger, tema om folkedanse eller andre landes mad- og måltidskultur, hvor grænserne mellem os og dem trækkes op og markeres.

Børn forventes på den måde at lære, at danskhed ikke blot kommer af at bo i Danmark, være dansk statsborger eller tale dansk. Det handler også om flag, om identitet og om at spise den rigtige mad på den rigtige måde. Danskhed træder altså frem som en pakkedløsning i mine analyser.

De inkluderede ekskluderede

Min forskning peger på, at daginstitutionen kan virke stik imod såvel pædagogiske som politiske hensigter om fællesskab og samfundsmæssig integration ved løbende at udpege de børn, der har et særligt behov for at opholde sig i daginstitutionen.

Selvom der i Danmark er bred enighed om, at det er godt for børn at gå i daginstitution, og at det kan betragtes som en fornuftig samfundsmæssig investering, lader der samtidig til over hele perioden at findes børn for hvem det er særligt godt at gå i daginstitution.

Der findes formuleringer om, at alle børn skal integreres i det danske fællesskab, men samtidig er der en forståelse af, at nogle har et større integrationsbehov end andre. I de 70 år, jeg har analyseret, er det i periodens begyndelse særligt børn af enlige, udearbejdende mødre, der betragtes som havde behov for pædagogisk støtte. Der tales også om enebarnet som særligt udsat og om børn med for mange søskende i for små boliger. Mest dominerende i de sidste mange år er dog talen om det barn, der har behov for at opholde sig i daginstitutionen for at lære de nationalkulturelle normer og værdier at kende, da det ikke kan forventes at kunne lære dem derhjemme. Barnet, der på samme tid inkluderes og ekskluderes fra det nationalkulturelle fællesskab gennem sit ophold i daginstitutionen.

Grænserne for og omkring det, der opleves som det almindelige, danske barn, kan altså flyttes og forskubbes over tid, men den løbende argumentation for daginstitutionen som værn om det fælles danske, kan siges at være den samme.

Et bidrag til et fornyet blik på barndom

De måder, vi taler om børn og daginstitution på understreger barndommens særlige potentiale som en tilstand, hvor barnet aldrig blot er tilstede, men altid er på vej.

Jeg har kaldt min afhandling "Fremtiden starter i børnehaven" efter titlen på et debatindlæg i et af de mange tidsskrifter, jeg har studeret, men jeg håber på med min forskning at kunne skærpe såvel forældres og pædagogers som politikeres blik for, at børnehaven også bare er børns hverdag i nutiden. En hverdag, der kan få afgørende betydning for, hvordan børn opdrages til at se på sig selv og hinanden.

For når alt kommer til alt, hvad er så det vigtigste? Nutidens børn eller fremtidens voksne?